

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра історії філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету

Дмитро НЕЛІЦА

« 31 » 08 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОЇ ФІЛОСОФІЇ

для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 031 Релігієзнавство
освітній рівень перший (бакалаврський)
освітня програма Релігієзнавство
спеціалізація -
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2021/2022
Семестр II
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання
та оцінювання українська
Форма заключного контролю
залік

Викладачі: Гнатівська Ганна Василівна, к.ф.н., доцент кафедри історії філософії

Пролонговано: на 20~~22~~/20~~23~~ н.р. *ГН* *Масікова* «31» 08 20~~22~~ р.

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.

Розробники: Гнатівська Ганна Василівна, к.ф.н., доцент кафедри історії філософії

Затверджено
«30» серпня 2021 р.

Зав. кафедри історії філософії
 (Тарас КОНОНЕНКО)

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» 08 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

«31» серпня 2021 року

Затверджено на 2022-2023 н.р. Зр. № від 31.08.2022 р.

Масликова І.І.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення стійкої системи знань про історію та філософський зміст творчості видатних мислителів Стародавності та оволодіння загальними методологічними засадами їх історико-філософського дослідження.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** загальну хронологію та зміст основних історичних подій в Стародавності;
2. **Вміти** здійснювати початковий аналіз змісту філософських першоджерел;
3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Історія стародавньої філософії» знайомить студентів зі змістом філософської творчості видатних мислителів Стародавності в їх історичному та культурному контексті. Визначаються предмет, завдання, теоретичні основи, загальна методологія та основні напрямки досліджень філософії Стародавності. Окреслюються ключові засади виникнення філософської думки Античності, стародавніх Індії та Китаю. Формуються навички розуміння і тлумачення філософських розмислів видатних мислителів Стародавності, виявлення їх історичного зв'язку та пояснення теоретичних витоків.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань з історії розвитку філософської думки Стародавності. В результаті навчання студенти мають засвоїти перелік ключових історико-філософських лексичних одиниць (лем) дослідження; сформувати власний лексикон з історії філософії Стародавності та мати навички його застосування в науково-практичній діяльності. Здобути навичку здійснення початкового історико-філософського аналізу творів видатних мислителів Стародавності, та аргументованого викладу їх змісту.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ФК 2. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 3 Здатність застосовувати багатоманіття методологій релігієзнавства при вивченні феномену релігії;

ФК 4. Здатність критично осмислювати основні поняття, теорії та методи релігієзнавства, ідеї та висновки релігієзнавчих праць.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	періодизацію і ключові події та напрями історії стародавньої філософії;	Лекція, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	8
1.2	основні параметри і загальну специфіку передумов виникнення	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота,	8

	філософської думки в Стародавніх культурах;		конспект перщоджерел	
1.3	основні постулати філософських розмислів мислителів стародавньої Греції;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота, конспект перщоджерел	8
1.4	специфіку та основний зміст філософської думки стародавньої Індії;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	8
1.5	основні ідеї етико-соціальних розмислів видатних філософів раннього конфуціанства та даосизму, моїзму і легізму.	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота, конспект перщоджерел	8
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання основних джерел з вивчення історії філософії Стародавності та пояснювати специфіку їх історичного дослідження;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота	4
2.2	пояснювати теоретичні витоки та генетичний зв'язок філософського доробку філософів Античності;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота	4
2.3	пояснювати проблемне підґрунтя та специфіку філософської культури стародавньої Індії;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота	4
2.4	пояснювати проблемне підґрунтя та специфіку філософської культури стародавнього Китаю;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота	4
2.5	чітко і аргументовано визначати ключові лексичні одиниці історії стародавньої філософії.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота	4
	комунікація:			
3.1	демонструвати здатність до вільної комунікації мовою навчання;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді	4
3.2	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернетресурсів, читання новітніх історико-філософських досліджень в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	4
3.3	презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінари	Усні доповіді	4

3.4	брати участь у фахових дискусіях в процесі аудиторної роботи;	Лекція, семінари	Дискусії	4
3.5	вести полеміку стосовно питань інтерпретації філософської спадщини видатних мислителів Стародавності.	Семінари	Дискусії	4
	автономність та відповідальність:			
4.1	критично опрацьовувати літературу з історико-філософських досліджень стародавньої філософії, володіти основними методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації;	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, конспект першоджерел	4
4.2	вирішувати самостійно прості завдання, пов'язані зі здійсненням початкових лексикографічних та текстологічних досліджень першоджерел історії стародавньої філософії;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	4
4.3	приймати самостійні рішення щодо вибору методів та форм власного дослідження в умовах невизначеності;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	4
4.4	нести відповідальність за достовірність та політико-ідеологічну незаангажованість пояснень філософських вчень видатних мислителів Стародавності;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді	4
4.5	демонструвати можливості до подальшого навчання з високим рівнем автономності.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота	4

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5
	Програмні результати навчання																			
ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово, використовувати мови для ефективної міжкультурної комунікації.;						+	+	+	+	+	+	+	+	+	+					

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До теми: 1-7 протягом семестру, згідно з графіком навчальних занять. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«6» x 6 = 36	«10» x 6 = 60
Самостійна робота	До теми 2, 3, 5, 7: Самостійна робота з текстами - конспект першоджерел (Додаток самостійної роботи студента) до кінця листопада.	«3» x 4 = 12	«5» x 4 = 20
Підсумкова контрольна робота	До тем 1-7	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка з дисципліни	3	60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь:

10 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу;

8 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності;

5 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу. Має у відповіді суттєві неточності;

3 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

Доповнення / участь в дискусіях:

5 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

4 бали – доповнення змістовне,

- 1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.
2. **Самостійна робота (конспект):**
 5 балів – студент опрацював необхідний текст із вірно оформленим цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями.
 3 бали – студент законспектував текст без належного обсягу і якості цитування.
3. **Підсумкова контрольна робота:**
 20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість підсумкової контрольної роботи;
 15-13 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, демонструє самостійність та достовірність підсумкової контрольної роботи. Допускаються несуттєві неточності;
 12-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань у вирішенні поставлених завдань, робота містить суттєві неточності;
 5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі.

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1	Тема 1. Вступ до філософії Стародавнього світу	4	4	5
2	Тема 2. Мислителі «досократики».	6	6	5
3	Тема 3. Софісти, Сократ та філософія Платона.	4	4	5
3	Тема 4. Сократичні школи та філософія Арістотеля	2	2	3
5	Тема 5. Філософія доби Еллінізму.	3	3	5
6	Індивідуальна самостійна робота: дослідження – конспектування філософських першоджерел Стародавності.			27
7	Тема 6. Філософія стародавньої Індії.	5	7	5
8	Тема 7. Філософія стародавнього Китаю.	4	4	5
	Підсумкова контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	30	30	60

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **30 год.**

Самостійна робота - **60 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. *Гнатівська Г.В.* Історії східних філософій: Вступ до індійської філософії. Навчальний посібник. - К., 2021.
2. Індійська філософія: посіб. для студ. вищ. навч. закл. / кол. авторів; за заг. ред. Т. П. Кононенко. – Харків, 2019.
3. Історія філософії: Підручник/ За ред. В.І.Ярошовця. – К., 2010.
4. Історія філософії: Словник/ За ред. В. І. Ярошовця. – К., 2012.

Додаткова:

5. Аврелій М. Наодинці з собою. – К.: Априорі, 2020.
6. Адо П. Що таке антична філософія? – К. Новий акрополь, 2015.
7. Арістотель Метафізика – К.: Темпора, 2022.
8. Арістотель Метафізика – К.: Фоліо, 2020.
9. Арістотель. Нікомахова етика / Αριστοτέλους. Ηθικα Νικομαχεια. - К.: Аквілон-Плюс, 2002. - 480 с.
10. Арістотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. — К.: Основи, 2000. — 239 с.
11. Арістотель. Про мистецтво (фрагменти) // Всесвіт. — 1978. — № 12.
12. Бойченко О.І. Філософська антропология давнього Китаю - К., 2003
13. Гесіода Роботи і дні // Антична література: Хрестоматія. Давня грецька поезія в українських перекладах і переспівах. – К.: ІСДО, 1994.
14. Голоси стародавньої Індії. Антологія давньоіндійської літератури. – К., 1992.
15. Джвандзи / пер. з кит. Вон Гак. – Київ : Сафран, 2019. – 308 с.
16. Еліаде Мірча. Трактат з історії релігій / Пер. з фр. Олексія Панича. — К.: Дух і Літера, 2016. — 520 с.
17. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том 1. – К., Дух і літера, 2009.
18. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том 2. – К., Дух і літера, 2011.
19. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том 3. – К., Дух і літера, 2013.
20. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том 4. – К., Дух і літера, 2016.
21. Завгородній Ю., Луценко Д. „Вайшешика-сутри” Канади (I.1.1-48): переклад та історико-філософський коментар // Філософська думка. – К., 2006. - №6.
22. Лао-цзи Книга Дао де цзін. Канон шляху і спроможності – К.: ArtHuss, 2020.
23. Лао-Цзи. “Книга про дао і де” (“Даодецзін”). Переклад з китайської: Ж.Ліньов та Ян Хін-шун за редакцією Я.В. Шекери // Хрестоматія китайської літератури (від найдавніших часів до III ст. н.е.). Упорядник: Н.В.Коломієць. - Київ, 2008.
24. Луцишина О. А. Невизначене (savikalpa) та визначене (nirvikalpa) сприйняття у класичній та посткласичній санх'ї / О. А. Луцишина // Східний світ. - 2011. - № 2.
25. Луцишина О.А. Уявлення про людину в Рігведі. — К., 2005.
26. Марк Аврелій Наодинці з собою – Л., Літопис, 2007. – 212 с.
27. Ніцше Ф. Повне зібрання творів. — Том 1. Народження трагедії. Невчасні міркування I—IV; Твори спадку 1870—1873. Переклад з німецької Катерина Котюк та Олег Фешовець. - Львів: Астролябія, 2004. — 769 с.
28. Платон Апологія Сокарата. – Харків: Фоліо, 2017. – 405 с.
29. Платон Держава / Пер. з давньогр. Д. Коваль. - К.: Орієнтир, 2016. - 340 с.
30. Платон. Бенкет. - Львів: Вид-во Українського католицького університету, 2005. - 178 с.

31. Платон. Діалоги. - Харків: Фоліо. 2008. - 349 с.
32. Плятон. Оборона Сократа // <https://archive.org/details/oboronasokrata00plat/page/1>
33. Сенека Л. Діалоги. – К.: Апріорі, 2016.
34. Сенека Л. Моральні листи до Луцілія. – К. Основи, 1999. – 608 с.
35. Сенека Л. Моральні листи до Луцілія. – К.: Апріорі, 2018
36. Соневицький М. Історія грецької літератури. Рання доба. – Рим, 1970. - Т.1.
37. Стрелкова А. Ю. Співвідношення буття, небуття та порожнечі в буддійській онтології / А. Ю. Стрелкова // Актуальні проблеми духовності. - 2013. - Вип. 14. - С. 60-69.
38. Тихолаз А.Г. Геракліт. – К., 1995.
39. Філософія науки: підручник / [І. С. Добронравова та ін. ; за ред. І. С. Добронравової] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2018.
40. Чижевський Д. Грецька філософія до Платона: Хрестоматія. - Мюнхен, 2015. - 386с.
41. Curie Virág The Emotions in Early Chinese Philosophy - Oxford, 2017.
42. Hnatovska H. The Image of Philosophy in Indian Culture: Etymology and Untranslatability of Terms. // Future Human Image, - Volume 13, 2020.
43. Mark Siderits Studies in Buddhist Philosophy - - Oxford, 2016.

Інтернет ресурси

44. Gerson, Lloyd, "Plotinus", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2018 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/fall2018/entries/plotinus/>.
45. Baltzly, Dirk, "Stoicism", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Spring 2019 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/spr2019/entries/stoicism/>.
46. Bobzien, Susanne, "Ancient Logic", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Summer 2020 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/sum2020/entries/logic-ancient/>
47. Studtmann, Paul, "Aristotle's Categories", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Spring 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/spr2021/entries/aristotle-categories/>.
48. The Enchiridion by Epictetus // https://archive.org/details/enchiridion_2006_librivox
49. Categories by Aristotle Translated by E. M. Edghill <http://www.classicallibrary.org/aristotle/categories/index.htm>
50. Fraser, Chris, "Mohism", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Spring 2022 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/spr2022/entries/mohism/>
51. 道德经 + три різні українські переклади (В.Дідика, С.Косянчука за редакцією В.Антонова, а також Ж.Ліньова і Ян Хін-шуна за редакцією Я.В. Шекери і в первісній версії “Всесвіту”) <http://www.molfar.info/?p=1231>